

S. Sayısı : 13

Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü kuruluş, görev ve memurları hakkındaki 4475 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ile Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik'in, Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü kuruluş, görev ve memurları hakkındaki 4475 sayılı Kanunun 20 nci maddesinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (1/435, 2/54)

Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Kuruluş, Görev ve memurları hakkındaki 4475 sayılı Kanunda değişiklik yapılmasına dair Kanun tasarısı (1/435)

T. C.

Başbakanlık

26 . XI . 1948

Muamelât Genel Müdürlüğü

Telkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 1115

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

4475 sayılı Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Teşkilât, Vazife ve memurları hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair olup Bakanlar Kurulunca 25 . XI . 1948 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarılarının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Hasan Saka

Gereke

Memleketimizde siyasi partilerin taaddüdü dolayısıyla Devletin idaresinde bulunan radyodaki siyasi partilerin istifadelerini temin edecek usullerin tesbiti lüzumlu görülerek diğer memleketlerin bu hususta kabul etmiş oldukları esaslar da incelendikten sonra Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Teşkilât, Vazife ve memurları hakkındaki Kanunun 20 nci maddesine bâzı fıkralar eklenmesine dair ilişik kanun tasarısı, hazırlanmıştır.

Radyoda siyasi yayımlara müsaade olunan ileri demokratik memleketlerin çoğunda bu müsaade mahdut ve muayyen seanslara hasredilmiş ve yayımların kontrol altında yapılması esası kabul olunmuş bulunduğu cihetle, hazırlanan tasarıda da bu esaslardan hareket edilmiştir.

Bu yayımlar umumî seçim zamanlarına hasrolunmuştur. Bu yayımlar için hazırlanıp evvelden Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne verilecek olan konuşma metinleri memleketin genel asayışı ve Devletin güvenliğini bozacak veya suç teşkil edecek mahiyette ifadeleri muhtevî bulunduğu görülürse bunların adalet makamlarınca tadil olunduktan sonra yayımlanması 4955 sayılı Kanundaki esastan mühlhem olarak tasarıya dercedilmiştir.

Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik'in, Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevlerine dair olan 4475 sayılı kanunun 20 nci maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun teklifi (2/54)

Mucip sebepler

Radyo cihazları asrımızın en çok dinleyicisi olan modern yayın vasıtasıdır. Birçok memleketlerde şirketler malı olan bu tesislerden siyasi partiler ücretli ücretsiz neşriyat yapmak suretiyle fikirlerini, söylemek istediklerini halk tabakaları arasında kolayca yayabilmektedirler. Ancak radyo tesisleri memleketimizde devlet malı olup bu cihazlarla yapılacak neşriyata Hükümet bir takım tahditler koymuş olduğu için İktidar Partisinin haricinde kalan siyasi partiler memleket olaylarına ait fikir ve düşüncelerini bu vasıta ile halka yaymak hakkından mahrum kalmışlardır.

Demokrasinin memleketimizde esaslı bir şekilde yerleşmesi ve kökleşmesi konusunda radyo cihazlarıyla yapılacak neşriyatın en büyük rolü oynayacağı inkârı mümkün olmayan hakikatlerin başında gelir. Gerek bu Millî gayenin tahakkuku gerekse siyasi partilerin eşit haklara sahip olmaları düsturunun fiilen belirtilmesi bakımından teklif olunan fıkranın kanuna ilâvesi zarureti doğurmuştur.

Kanun Teklifi

Basın ve Yayın Umum Müdürlüğü teşkilât ve vazifesine ait 4475 numaralı kanunun 20 nci maddesine bağlı gerekçedeki mucip sebepler dolayısıyla aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

İlâvesi teklif olunan fıkra :

Teşekkülleri Hükümetçe kabul ve tasdik edilmiş olan siyasi partiler yukarı fıkralarda yazılı kayıtlara tâbi olmaksızın haftada ikişer saati geçmemek şartıyla seçecekleri organlarıyla ücretsiz olarak Devlete ait radyolarda neşriyat yapabilirler.

Partilerin bu şekilde yapacakları neşriyatın saatleri parti idareleriyle Radyo İdaresi arasında kararlaştırılır. Bu gibi neşriyattan Radyo İdaresi mesul değildir.

Eskişehir Milletvekili
İsmail Hakkı Çevik

İçişleri Komisyonu Raporu

T. B. M. M.

İçişleri Komisyonu

Esas No. 1/435, 2/54

Karar No. 11

8. XII. 1948

Yüksek Başkanlığa

4475 sayılı Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü teşkilât, vazife ve memurları hakkındaki Kanunda değişiklik yapılmasına dair olup Bakanlar Kurulunun 25. XI. 1948 tarihli kararıyla Büyük Meclise sunulan tasarı ve gerekçesi ve aynı konuya dair Eskişehir Milletvekili İsmail Hakkı Çevik'in kanun teklifi ile birleştirilerek Hükümet adına Başbakan yardımcısı Faik Ahmed Barutçu'nun ve teklif sahibi yerine bunu

takabbül etmiş olan Kayseri Milletvekili Fikri Apaydın'ın huzurlarıyla İçişleri Komisyonunda incelendi.

Fikir, söz, yayın ve haberleşme hürriyetinin medeni dünyada en müterakki vasıtalarla ummun faydasına en mütekâmil şekillerle tatbika-
tı müşahede olunurken çok partili siyasi hayatın günden güne olgunlaşan Türkiye'mizde de Devlet elinde bulunan radyodan siyasi partileri-

ızın eşit şartlarla faydalanması esasının kabulünde ve 4475 sayılı Kanunun 20 nci maddesine ek olarak bu maksatla yeni bir hüküm tesisi lüzumuna dair Hükümet gerekçesiyle teklif sahibinin önergesinde bildirilen sebepler vârit görüldü.

Ancak, radyo yayını vasıtası gerek verici faaliyetinin niteliği, gerek alıcı cihazların günlük ferdi ve içtimai hayatımızda kullanılışının özelliği bakımından bugün o hale gelmiştir ki, sağlık, petegoji, tarım, ekonomi, teknik, fen, edebiyat, tarih, güzel sanatlar, ajans, haberleşme, reklâm, ve saire konularında başka hiçbir vasıta ile aynı derecede sürat ve suhuletle ifası maddeten mümkün olmayan söz, ses, fikir ve nağmeleri hep birden, mukannen zaman çerevesi için istenen anda ve mekânda samialara ve şuurlara ulaştıran, gündelik hayatın istenirse hemen bütün dinlenme ve işe hazırlanma saatlerini doldurabilen, aynı zamanda hemen hiç yorgunluk vermeden fikrî, ruhî haz ve faideler sağhyabilen communicotin sistemidir.

Bu sistemin taşıyacağı yayını programı müfredatı ancak yukarıda sayılan konularda kültürel gelişmeleri sağhyacak, zevkte, hazda, sevinçte, neşede, öğreniş, duyuş ve anlayışta bütün bir yurdu birliğe ve beraberliğe götürecektir ve ayara da sanat ve kültür seviyemizin özellikleri ile ilgili en güzel örnekleri duyurup tanıtacak hususları ihtiva edebileceği düşünülebilir.

Radyo yayınlarını kaplaması gereken bu zengin konular yanında politik tartışma ve propagandaların ya hiç yeri olmamak, (nasıl ki İsviçre tamamen menetmiştir) yahutta muayyen maksatlarla, ancak memleketin heyeti mecmuasına, yüksek Millî mukadderatın bahis konusu olduğu Millî hâkimiyetin tecelliyatı ile ilgili siyasi programların izahı kabilinden seçim hazırlık faaliyetlerinin yayımlanabilmesi için genel teşriî seçim zamanlarında belirli sayıda seanslara yer vermek (nasıl ki İngiltere ve Kanada da böyledir) zarureti nazara alınmıştır.

Siyasi partilerin bu hususta radyolardan parasız ve paralı olarak faydalanmaları bir memlekette bir veya birden ziyade radyo verici merkezlerinin bulunması, bir de bunların kısmen veya tamamen Devlet, özel ortaklıklar veya Devletin hissedar olduğu ortaklıklar elinde bu

lunduğuna göre bazı farklar arz etmektedir. Hem Devlete hem de şirketlere ait bir işe radyo verici merkezleri olan Amerika ve Fransa'da siyasi ve dinî yayını serbesttir; ücrete tâbidir. Suç mahiyetini taşıyan neşriyat, akabinde kovuşturulur.

Avusturya'da kısmen Devlete ait, Norveç ve İrlanda'da tamamen Devlete ait radyolarda siyasi neşriyat Hükümet kontrolüne tâbidir.

İsviçre'de Hükümet kontrolünde özel ortaklar elinde, Finlândiya'da Devletin hissedar olduğu ortak elinde radyoda dinî ve siyasi yayını tamamen yasaktır.

İtalya, İspanya, Yugoslavya, Holânda, Panama'da politik yayını tamamen sansüre tâbidir.

İngiltere'de B. B. C. Radyosu yarı resmî bir teşekkül, olduğu halde siyasi yayınlara partiler arası bir anlaşma gereğince yalnız seçim zamanlarında "iktidar partisi ile en çok mevcutlu muhalefet partisine eşit sayıda diğer üçüncü bir partiye kendi haemına göre daha az sayıda seans için, bir de orada âdet olduğu üzere Maliye Bakanının Bütçe nutkunun yayımlanmasından sonra tâyin edilen bir zamanda muhalefet için bir seans verilmektedir. Bir seans yalnız on dakikadan ibarettir.

Kanada'da radyo Devletindir. Yalnız seçim zamanlarına munhasır olmak üzere siyasi partiler programlarını halka izah etmek üzere eşit sayıda seanslar tahsis edilmektedir.

Hükümet adına verilen izablara göre hem teknik sebepler, hem de memleketimizin kültürel ihtiyaçları nazara alınarak radyo yayınlarımızın siyasi neşriyat ile fazla mahmûl kılınmaması, nihayet Kanada'da olduğu gibi siyasi partilerin programlarını ve adaylarını âmmeye tanıtmak amacı ile seçim devrelerine mahsus olmak üzere bu vasıtadan eşit haklarla faydalanmaları, yani bizde de İngiliz ve Kanada sistemine uygun bir tarzın kabulü şimdilik imkân ve ihtiyaca uygun görülmektedir. Bizde Maliye Bakanının uzun Bütçe nutkunu radyo ile yaymak mümkün ve mütat olmadığı için seansların seçim devrelerine hasrı çoğunlukla ve Hükümetin mutabakatı ile kabul edilmiştir.

İl Genel Meclisleri ile Belediye seçimleri ve Millet Meclisinin yalnız bir veya bir kaç seçim dairesini ancak ilgilendirebilecek olan ara seçim-

leri için siyasi yayımlarla bütün bir memleketin samiasını işgal eylemekte fayda olamayacağı, nasıl ki İngiltere ve Kanada da buna gidilmemiş olduğu görüldü ve kanun metnine ona göre kayıt konulması çoğunlukla kabul edildi.

Seanslar memleketimiz icaplarına göre 15 dakika olarak uygun görüldü. Yalnız seans sayısının her parti için üçten dörde çıkarılması Hükümetin mutabakatı ile ve çoğunlukla onandı.

Siyasi yayım esas itibarıyla idari ve siyasi bakımdan hiçbir sansüre ve kontrole tâbi tutulmayacaktır.

Suç mahiyetini taşıyan ve Devletin güvenini genel asayişini bozacak nitelikte sözler üzerinde Cumhuriyet savcılığının adli murakabesi çoğunlukla zaruri görüldü.

Bu mülâhazalarla birinci maddenin iki noktasında değişiklik yapılan üç maddelik tasarıma tümü çoğunlukla kabul edilmekle Yüksek Kamuya arz olunmak üzere evrakıyla birlikte saygılarımızla Meclis Başkanlığına sunulur.

İçişleri Komisyonu Başkanı Başkan V.
Tekirdağ Çorum
C. Uybadın A. Tüzün

Sözcü Kâtip
Kars Balıkesir
A. Eyyidoğan F. Tiritioğlu
Bolu Çanakkale
Partilerin Meclisteki üye adedleri nispetinde istifadelerine taraftarım

İ. Yalçın
Çorum Giresun Giresun
S. Karajakoğlu E. Dizdar T. Ekmen
Gümüşane Konya
A. K. Varınca Ş. Ergun
Muş Siirt Yozgad
H. Onaran L. Yavuz İ. Olgun

Devlete ait olan radyo neşriyatından, siyasi partilerin de faydalanmalarını hususunu temin maksadiyle getirilen tasarıma, muhtelif partilerin bu yönden eşit haklara sahip olmalarını teminden ziyade, İktidar Partisinin gayet dar bir çerçevede içerisinde diğer partiler için radyo ile neşir imkânlarını selbeder mahiyette gördüğünden tasarıma bu şekilde kabulüne muhalifim.

Kayseri Milletvekili
Fikri Apaydın

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

4475 sayılı Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Teşkilât, Vazife ve Memurları hakkındaki Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 4475 sayılı Kanunun 20 nci maddesine aşağıdaki fıkralar eklenmiştir:

« Büyük Millet Meclisinde Milletvekili olarak üyesi bulunan siyasi partilere, genel seçimlerinde programlarını izah için seçim tarihine on beş gün kala başlayıp bu tarihten iki gün öncesine kadar olan süre içinde en çok on beşer dakikalık üç seans geçmemek üzere, Devlet Radyolarında parasız konuşma zamanı ayrılır. Bu konuşmaların zamanı ve sırası, Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne belli edilerek partilere tebliğ ve radyo ile ilân olunur. Bu seanslar birleştirilemez.

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

4475 sayılı Basın ve Yayın Genel Müdürlüğü Teşkilât, Vazife ve Memurları hakkındaki Kanununda değişiklik yapılmasına dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 4475 sayılı Kanunun 20 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir:

Büyük Millet Meclisinde Milletvekili olarak Üyesi bulunan siyasi partilere, Büyük Millet Meclisinin genel seçimleriyle programlarını izah için seçim tarihine 15 gün kala başlayıp bu tarihten iki gün öncesine kadar olan süre içinde en çok 15 şer dakikalık dört seans geçmemek üzere, Devlet radyolarında parasız konuşma zamanı ayrılır. Bu konuşmaların zamanı ve sırası, Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne belli edilerek partilere tebliğ ve radyo ile ilân olunur. Bu seanslar birleştirilemez.

Siyasi partiler adına konuşma zamanı ayrıl-

Hü.

Siyasi partiler adına konuşma zamanı ayrılması, partilerin, temsile yetkili kanuni uzuvları tarafından izmlanmış bir yazı ile istenilir. Konuşmayı yapacak olan sözcülerin hüviyeti de yazıda gösterilir.

Yapılacak konuşmalar en az üç gün önce yazılı olarak Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne verilir. Bu konuşma metinlerinde suç teşkil edecek veya Devlet güvenliğini, genel asayişini bozacak mahiyette ifadeler bulunduğu takdirde konuşma yazısı münasip tadiller yapılmak üzere Genel Müdürlüğe mahalli Cumhuriyet Savcılığına gönderilir. Savcılık incelemesini yirini dört saat içinde bitirir.

Parti konuşmalarından doğacak sorumluluk, parti adına konuşanlara aittir. ».

MADDE 2. - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. - Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan
H. Saka

Adalet Bakanı
Fuad Sirmen

İçişleri Bakanı
M. H. Göle

Maliye Bakanı
Ş. Adalan

Bayındırlık Bakanı
Nihat Erim

Sa. ve So. Y. Bakanı
Dr. K. Bayizit

Tarım Bakanı
Cavid Oral

Ticaret Bakanı
C. S. Bartas

Devlet Bakanı
Başl. Yardımcısı
Baratçı

Millî Savunma Bakanı
H. Çakar

Dışişleri Bakanı V.
T. B. Balta

Millî Eğitim Bakanı
T. Banguoğlu

Ekonomi Bakanı
C. Ekin

Gümrük ve Tekel Bakanı
E. Erişirgöl

Ulaştırma Bakanı
Güleç

Çalışma Bakanı
T. B. Balta

İçiş. K.

ması, partilerin, temsile yetkili kanuni uzuvları tarafından imzalanmış bir yazı ile istenilir. Konuşmayı yapacak olan sözcülerin hüviyeti de yazıda gösterilir.

Yapılacak konuşmalar en az üç gün önce yazılı olarak Basın ve Yayın Genel Müdürlüğüne verilir. Bu konuşma metinlerinde suç teşkil edecek veya Devlet güvenliğini, genel asayişini bozacak mahiyette ifadeler bulunduğu takdirde konuşma yazısı münasip tadiller yapılmak üzere Genel Müdürlüğe mahalli Cumhuriyet Savcılığına gönderilir. Savcılık incelemesini 24 saat içinde bitirir.

Parti konuşmalarında doğacak sorumluluk, parti adına konuşmalara aittir.

MADDE 2. - Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. - Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.